

Sygn. akt V CSK 628/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. N. i A. N.
przeciwko [...] Bank S.A. w W.
o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 31 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) oddała skargę kasacyjną;**
- 2) zasądza od powodów W. N. i A. N. solidarnie na rzecz pozwanego [...] Bank S.A. w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie W. N. i A. N. wnieśli o pozbawienie wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego 6 czerwca 2014 r. nr [...] przez [...] Bank S.A. w W., któremu Sąd Rejonowy w J. postanowieniem z 30 czerwca 2014 r., I Co [...] nadał klauzulę wykonalności, a to z uwagi na nieistnienie stwierdzonego nim obowiązku. Powodowie twierdzili, że nie istniały podstawy do wypowiedzenia im umowy kredytowej, a samo oświadczenie o wypowiedzeniu tej umowy nie zostało im doręczone.

Pozwany [...] Bank SA w W. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 26 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy w J. uwzględnił powództwo w całości.

Sąd Okręgowy ustalił, że 21 kwietnia 2008 r. powodowie zawarli z pozwanym umowę o kredyt hipoteczny w kwocie 172.921,07 zł, indeksowany do CHF, na spłatę zobowiązań powodów wymienionych w § 2 ust. 1 ppkt a-f umowy, pokrycie części kosztów remontu nieruchomości położonej w S. oraz składek ubezpieczeniowych i kosztów związanych z ustanowieniem hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu. Kredyt nie miał charakteru konsumenckiego. Powodowie zobowiązali się go spłacić w 180 równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Oprocentowanie kredytu było zmienne i na dzień sporządzenia umowy wynosiło 4,32% w stosunku rocznym. Składała się na nie suma obowiązującej stawki DBCHF i stałej marży pozwanego 1,51%. Ratę kapitałowo-odsetkową stanowiła rata kapitału kredytu oraz umowne odsetki naliczone w stosunku miesięcznym za pozostającą do spłaty część kredytu, a ratę odsetkową stanowiła rata przypadająca do spłaty w okresie karencji za dany okres rozliczeniowy, naliczona z tytułu odsetek umownych w stosunku miesięcznym od uruchomionej części kredytu. Wysokość rat odsetkowych miała być określona w harmonogramie spłat, który zostanie powodom doręczony w dniu uruchomienia poszczególnych transz kredytu, zaś wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w harmonogramie spłat po wypłacie całości kredytu. Harmonogram określał wysokość rat na okres dwóch lat kredytowania, przed upływem tego terminu

powodowie mieli otrzymać harmonogram na kolejny dwuletni okres trwania umowy. Wysokość zobowiązania powodów została ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF, po jej przeliczeniu na złote według kursu sprzedaży określonego w tabeli kursów walut pozwanego dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych do CHF obowiązującego w dniu spłaty. Oprocentowanie kredytu było zmienne i ulegało zmianie w pierwszym dniu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu DBCHF, który dla każdego miesiąca należało obliczać jako średnią arytmetyczną stawek LIBOR 3m, obowiązujących w dniach roboczych w okresie liczonym od 26 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc ostatni do 25 dnia miesiąca poprzedzającego zmianę.

W razie niepłacenia przez powodów w terminie całości lub części raty wynikającej z umowy, niespłacona kwota miała stać się zadłużeniem przeterminowanym, od którego pozwany mógł naliczać od wymagalnego kapitału odsetki karne w wysokości podwójnego oprocentowania umownego, a jeśli powodowie mimo upływu okresu wypowiedzenia nie uregulują należności, to w następnym dniu po upływie okresu wypowiedzenia pozwany mógł przewalutować całe wymagalne zadłużenie na złote z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz określonego przez pozwanego w tabeli kursów i poczynając od dnia przewalutowania pobierać od wymagalnego kapitału odsetki karne w wysokości dwukrotności oprocentowania kredytów udzielanych w złotych przy zastosowaniu aktualnego z dnia przewalutowania wskaźnika DBPLN oraz marży obowiązującej w dniu wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy. Wypowiedzenie przez pozwanego umowy kredytu w całości lub w części mogło mieć miejsce w razie stwierdzenia, że warunki jego udzielenia nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego powodów, a w szczególności niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub odsetkowo-kapitałowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu, przy czym okres wypowiedzenia wynosił 30 dni.

Z dniem 4 stycznia 2010 r. pozwany [...] Bank S.A. w W. stał się następcą prawnym [...] Bank S.A. w K..

Anekssem nr 1 z 27 stycznia 2010 r. strony zmieniły brzmienie § 6 i § 10

umowy i ustaliły, że „kursem sprzedaży walut NBP” jest kurs sprzedaży walut ustalany przez Narodowy Bank Polski obowiązujący w dniu poprzedzającym dzień wpływu środków na rachunek spłaty, ratą kapitałowo-odsetkową pełna rata zawierająca miesięczną ratę spłaty kapitału kredytu oraz umowne odsetki naliczone w stosunku miesięcznym za pozostającą do spłaty część kapitału, a ratą odsetkową - rata odsetkowa przypadająca do spłaty w okresie karencji za dany okres rozliczeniowy, naliczona z tytułu odsetek umownych w stosunku miesięcznym od uruchomionej części kredytu. Wpłaty na rachunek podany w aktualnym harmonogramie spłat miały być dokonywane przez powodów w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wymaganej spłaty w CHF, po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut ustalonego przez Narodowy Bank Polski.

23 lutego 2011 r. powodowie zawarli z pozwanym kolejny aneks nr 1 do umowy kredytu, w którym strony ustaliły, że na dzień sporządzenia aneksu zaległości powodów w spłacie zobowiązań wynikających z umowy wynoszą 6.183,44 zł, w tym odsetki 678,49 zł. Okres spłaty kredytu został przedłużony do 31 października 2028 r., a w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie aneksu powodowie byli zobowiązani do zapłaty miesięcznych rat określonych umową kredytu do wysokości stanowiącej równowartość w złotych kwoty 281 CHF. Spłaty miały być w całości zaliczane na poczet kapitału kredytu, a spłata pozostałej części każdej raty została odroczone na okres 60 miesięcy. Odsetki od kapitału kredytu miały być naliczane na bieżąco, jednakże ich spłata została zawieszona na warunkach określonych w aneksie. Pozwany udzielił powodom karencji w spłacie rat na okres miesiąca od chwili wejścia w życie aneksu, a odsetki naliczone w okresie karencji i zaległe odsetki miały zostać doliczone do kwoty kapitału odpowiednio po upływie 60 miesięcy co do odsetek z okresu karencji i w dniu wejścia w życie aneksu co do zaległych odsetek. Pozwany miał doliczyć do salda kapitału kredytu odsetki, których spłata została w tym okresie zawieszona po upływie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie aneksu. Oprocentowanie kredytu było zmienne i w dniu zawarcia aneksu wynosiło 1,61% w stosunku rocznym. Składała się na nie suma obowiązującej stawki DBCHF i stałej marży pozwanego wynoszącej 1,51%. Pozwany mógł wypowiedzieć aneks w razie braku spłaty co najmniej 2 rat oraz w przypadku zaistnienia przesłanek określonych w umowie

kredytu, uprawniających do jego wypowiedzenia. Po wypowiedzeniu aneksu jego postanowienia przestawały obowiązywać, pozwany miał wyliczyć kwotę odsetek, których naliczanie zostało zawieszona na podstawie aneksu do umowy za okres do dnia upływu okresu wypowiedzenia, a kwota ta stawała się w całości wymagalna po upływie okresu wypowiedzenia. Pozwany miał też sporządzić nowy harmonogram spłat, uwzględniając saldo kapitału według stanu na ostatni dzień okresu wypowiedzenia. Postanowienia o wypowiedzeniu aneksu nie wyłączały ani nie ograniczały możliwości wypowiedzenia umowy kredytowej na warunkach w niej określonych.

Po zawarciu aneksu z 23 lutego 2011 r. powodowie nie regulowali w sposób nim określony rat kapitałowych w wysokości równowartości 281 CHF miesięcznie. Według stanu na 19 marca 2013 r. zaległość powodów w zapłacie rat kapitałowych wynosiła 1.704,66 CHF.

W pismach z 20 marca 2013 r. pozwany złożył powodom oświadczenia o wypowiedzeniu im umowy kredytowej z 21 kwietnia 2008 r. z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, ze względu na zaległości w spłacie wymagalnych rat w kwocie 1.704,66 CHF tytułem kapitału. Przesyłki te zostały nadane 3 kwietnia 2013 r. i były awizowane 5 kwietnia i powtórnie 15 kwietnia 2013 r. Wobec ich niepodjęcia w terminie, zostały zwrócone nadawcy 22 kwietnia 2013 r.

14 maja 2013 r. pozwany przewalutował na złote polskie całość należności kredytowej i zaczął od niej naliczać karne odsetki.

Pismem z 12 czerwca 2013 r., nadanym 25 lipca 2013 r. pozwany wezwał powoda do zapłaty ogółem kwoty 270.032,63 zł z uwagi na wypowiedzenie umowy kredytu hipotecznego i postawieniem całej należności w stan wymagalności. Powód poinformował wówczas pozwanego o niedoręczeniu mu wypowiedzenia umowy.

6 czerwca 2014 r. pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny stwierdzający, że według stanu na 6 czerwca 2014 r. w jego księgach figuruje wymagalne zadłużenie powodów, jako dłużników solidarnych z umowy z 21 kwietnia 2008 r. o kredyt hipoteczny ze zmieniającym umowę aneksem nr 1 z 23 lutego 2011 r., wynoszące 288.249,69 zł, na które składa się: należność główna (niespłacony kapitał) w kwocie 261.280 zł, odsetki za opóźnienie

naliczane od kwoty niespłaconego kapitału w wysokości 9,68% od 1 maja 2013 r. do 6 czerwca 2014 r. w kwocie 26.969,69 zł oraz dalsze należne odsetki od kwoty kapitału naliczone w wysokości średniego oprocentowania WIBOR dla 3-miesięcznych lokat na rynku międzybankowym z dziesięciu ostatnich dni roboczych ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału, powiększonej o 25 punktów procentowych, z zastrzeżeniem, że nie może ono przekroczyć czterokrotności wysokości bieżącej stopy kredytu lombardowego NBP, które na dzień sporządzania tytułu wynoszą 9,68% w stosunku rocznym, począwszy od 7 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty. Pozwany oświadczył, że roszczenie objęte tytułem jest wymagalne. Prawomocnym postanowieniem z 30 czerwca 2014 r. Sąd Rejonowy w J. nadał bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności, z ograniczeniem odpowiedzialności powodów do kwoty 345.842,14 zł.

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Uznał, że uprawnienie pozwanego do wypowiedzenia umowy po jej aneksowaniu związane było wyłącznie z zaległością w wysokości co najmniej dwóch rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych. Tymczasem 20 marca 2013 r. powodowie nie zalegali z zapłatą ani rat odsetkowych, ani kapitałowo-odsetkowych, a jedynie z zapłatą rat kapitałowych w łącznej kwocie 1.704,60 CHF. Pozwany nie był zatem uprawniony do zastosowania § 22 umowy, a jedynie do wypowiedzenia powodom aneksu do niej. Wypowiedzenie umowy kredytu nie było zatem skuteczne.

Za zasadne uznał też Sąd Okręgowy zarzuty powodów co do niewykazania przez pozwanego, że doręczył im oświadczenia z 30 marca 2013 r. o wypowiedzeniu umowy kredytu.

Sąd Okręgowy przyjął też, że pozwany nieprawidłowo wyliczył początek okresu wypowiedzenia w świetle art. 61 k.c., bowiem powinien on przypadać na 22 kwietnia 2013 r. Nieprawidłowo też przewalutował kredyt przy zastosowaniu kursu z 14 maja 2013 r., podczas gdy powinno to nastąpić według kursu z dnia następnego po upływie 30 dni od wypowiedzenia umowy.

Wyrokiem z 22 czerwca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...], po rozpoznaniu apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego z 26 stycznia 2017 r., zmienił ten

wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, ale stwierdził, że Sąd ten wadliwie wyłożył § 22 umowy kredytowej z 21 kwietnia 2008 r., § 6 aneksu nr 1 z 23 lutego 2011 r. do tej umowy oraz niewłaściwie zastosował art. 65 k.c. i art. 75 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 2187, dalej jako „pr. bank.”) w brzmieniu obowiązującym 20 lutego 2013 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zaleganie przez powodów z zapłatą sześciu rat kapitałowych niewątpliwie wskazywało na nieskuteczność działań naprawczych i na zagrożenie niespłacalnością kredytu. Była to też forma niewywiązywania się z umowy kredytowej, a taki stan w świetle § 22 tej umowy, będącego odpowiednikiem art. 75 ust. 1 pr. bank., upoważniał pozwanego do jej wypowiedzenia. Odmienną wykładnię tego postanowienia aneksu Sąd Apelacyjny uznał w świetle art. 65 k.c. za błędną.

Sąd Apelacyjny przyjął też, że powodowie mogli się zapoznać z zawierającymi oświadczenia o wypowiedzeniu im umowy kredytowej pismami z 22 marca 2013 r., jak o tym stanowi art. 61 k.c. Ewentualne nieprawidłowe wyliczenia należności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym z uwagi na różnice kursów w poszczególnych dniach, mogło prowadzić – zdaniem Sądu Apelacyjnego – do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego co najwyżej w jakiejś nieznacznej części, nie zaś w całości. Wykazanie zaś zakresu tego pozbawienia (kwotowo), zgodnie z regułą nakładu ciężaru dowodu z art. 6 k.c., obciążało powodów, czego nie uczynili.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 22 czerwca 2017 r., powodowie zarzucili, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa procesowego, to jest art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak zbadania i wyjaśnienia w uzasadnieniu, czy postanowienia umowy kredytowej i aneksów łączących strony zawierały niedozwolone postanowienia umowne, chociaż Sąd ma obowiązek rozważenia tych okoliczności z urzędu oraz z naruszeniem prawa materialnego, to jest art. 385¹ k.c. przez jego niezastosowanie w sprawie, podczas gdy sąd ma obowiązek rozważenia z urzędu, czy umowa stron nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych, które nie wiążą konsumenta, a umowa

kredytu i aneksy łączące strony zawierały takie niedozwolone postanowienia, których bezskuteczność ma istotny wpływ na istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym; - art. 65 k.c. w zw. z § 6 ust. 1 aneksu z 23 lutego 2011 r. w zw. z § 22 ust. 1 umowy kredytu przez ich błędną wykładnię i uznanie, że pozwany był uprawniony do wypowiedzenia umowy kredytu, podczas gdy mógł co najwyżej wypowiedzieć powodom aneks z 23 lutego 2011 r.

Powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie w całości również wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi albo o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocenę zasadności zarzutów skargi kasacyjnej trzeba zacząć od przypomnienia, że z art. 398¹³ § 2 k.p.c. wynika, iż skarga kasacyjna podlega rozpoznaniu w granicach przytoczonych przez skarżącego jej podstaw. W postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z tym uregulowaniem koresponduje zastrzeżenie poczynione przez ustawodawcę w art. 398³ § 3 k.p.c., że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Powodowie w skardze kasacyjnej wprost takich zarzutów nie sformułowali, ale te uchybienia prawu procesowemu i materialnemu, których popełnienie zarzucają Sądowi Apelacyjnemu w większości nie pozostają w związku z przebiegiem postępowania w sprawie i ustaleniami faktycznymi, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia tego Sądu.

O zakresie okoliczności, których wyjaśnieniem zajęły się Sądy obu instancji zdecydował charakter roszczenia zgłoszonego przez powodów i stanowisko pozwanego zajęte wobec twierdzeń pozwu. Powodowie wystąpili z powództwem opozycyjnym opartym na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Oznacza to, że do nich

należało zidentyfikowanie i wykazanie okoliczności, które świadczyły o nieistnieniu obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym pozostającym w dyspozycji pozwanego.

Powodowie dołączyli do pozwu umowę kredytową, którą zawarli z pozwanym i ostatecznie wskazali wyłącznie na trzy okoliczności mające uzasadniać wystąpienie z powództwem, a mianowicie brak podstaw do wypowiedzenia im aneksowanej umowy kredytowej w związku z zaległościami w zapłacie oraz nedoręczenie im oświadczenia pozwanego o wypowiedzeniu tej umowy, następnie powodowie powołali się i na to, że pozwany nie w tej dacie, w której powinien to uczynić przewalutował ich zaległości kredytowe i ustalił ostateczną wysokość zobowiązania, które mają spłacić w złotych. Także w piśmie procesowym złożonym w odpowiedzi na odpowiedź na pozew powodowie zidentyfikowali powyższe okoliczności, jako jedyne sporne w sprawie, wskazując zarazem, że pozostałym okolicznościom przytoczonym przez pozwanego nie zaprzeczają. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy oparł ustalenia co do treści i okoliczności zawarcia umowy kredytowej na dokumencie stwierdzającym treść umowy łączącej strony, złożonym przez powodów do akt i przyjął, że kredyt zaciągnięty przez nich nie był kredytem konsumenckim.

Trzeba wprawdzie zauważyć, że odnotowanie przez strony w § 1 pkt 9 umowy kredytowej z 21 kwietnia 2008 r., iż „umowa nie podlega rygorowi ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 20 lipca 2001 r. (Dz.U. z 18 września 2001 r. z późn. zm.)” samo w sobie nie byłoby czynnikiem rozstrzygającym o jej charakterze, ale pod warunkiem, że z zebranego materiału dowodowego można byłoby wywieść okoliczności przeciwne i takie okoliczności zostałyby ustalone przez Sądy *meriti*. W niniejszej sprawie żadna ze stron takich okoliczności nie dowodziła, a w konsekwencji ustalenia Sądu Okręgowego i Apelacyjnego odnoszące się do celu zaciągnięcia przez powodów kredytu i okoliczności jego udzielenia ograniczają się do stwierdzenia, że cel ten został określony w § 2 ust. 1 lit. a-f umowy, gdzie strony zidentyfikowały wyłącznie wysokość kwoty zobowiązania powodów wobec innych pożyczkodawców lub kredytodawców, które zamierzali spłacić środkami z kredytu zaciągniętego 21 kwietnia 2008 r., numery rachunków, na które spłata ma nastąpić oraz w § 2 ust. 1 lit. h-l, gdzie mowa jest

o remoncie budynku na nieruchomości, na której kredyt został zabezpieczony oraz o pokryciu kosztów zabezpieczenia wierzytelności o spłatę kredytu. W konsekwencji ustalenie Sądu Okręgowego, że umowa łącząca strony nie była kredytem konsumenckim, wobec którego żadna ze stron nie czyniła zarzutów w postępowaniu apelacyjnym, zostało powtórzone przez Sąd Apelacyjny w relacji o podstawach faktycznych rozstrzygnięcia.

Ze względu na zasadę dyspozycyjności właściwą procesowi cywilnemu, której wyrazem jest też związanie sądu żądaniem pozwu (art. 321 § 1 k.p.c.), na które to żądanie składają się przede wszystkim okoliczności faktyczne charakteryzujące istotę sporu, ale także ze względu na szczególny charakter powództwa opozycyjnego, jako środka merytorycznej obrony przed egzekucją, Sądom orzekającym w niniejszej sprawie nie sposób jest zarzucić, że nie poszukiwały danych o faktach, na które nie powoływała się żadna ze stron postępowania, co czyni bezzasadnym zarzut naruszenia prawa procesowego sformułowany w skardze.

Art. 385¹ k.c., którego naruszenie przez Sąd Apelacyjny zarzucają skarżący, stanowi – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2) – element systemu ochrony konsumenta przed wykorzystywaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (klauzul abuzywnych). Podstawową przesłanką zastosowania tego przepisu jest stwierdzenie, że umowa, której postanowienia mają podlegać ocenie na podstawie art. 385¹ i n. k.c. została zawarta z konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c., a zatem z osobą fizyczną, która dokonała z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie nie powołali w obrębie podstawy faktycznej powództwa jakiegokolwiek okoliczności, które by pozwoliły na wnioskowanie, że umowa kredytowa, którą zawarli z pozwanym nie pozostawała w bezpośrednim związku z prowadzoną przez nich działalnością gospodarczą lub zawodową ani zresztą także żadnych okoliczności, które według stanu z chwili zawarcia umowy wskazywałyby na abuzywność postanowień umowy kredytowej. Tego rodzaju twierdzenia i zarzuty

zostały przez nich zgłoszone po raz pierwszy w postępowaniu ze skargi kasacyjnej, a ustalony stan faktyczny sprawy nie potwierdza ich zasadności.

Jedyny zarzut skargi kasacyjnej, który nawiązuje do przebiegu i wyników postępowania prowadzonego przed Sądami *meriti* odnosi się do sposobu wyłożenia umowy łączącej strony w celu stwierdzenia, że zaistniały przewidziane nią okoliczności usprawiedliwiające jej wypowiedzenie. Art. 65 § 1 i 2 k.c., którego naruszenie w tym kontekście zarzucają skarżący, określa ogólne zasady dokonywania wykładni oświadczeń woli, a zawarte w nim dyrektywy interpretacyjne odnoszą się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (§ 1), jak i wyłącznie do umów (§ 2 k.c.). Konsekwencją tego unormowania jest konieczność dokonania wykładni umów na trzech poziomach, tj. ustalenia literalnego brzmienia umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 § 1 k.c. oraz ustalenie sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2011 r., V CSK 204/10, nieopubl.).

O zasadach dokonywania wykładni oświadczeń woli Sąd Najwyższy szczegółowo wypowiedział się w wyroku z 8 października 2004 r., V CK 670/03 (OSNC 2005, nr 9, poz. 162), a poglądy wyrażone w uzasadnieniu tego wyroku w całości podziela Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę. Przyjęta na tle art. 65 k.c. tzw. kombinowana metoda wykładni w przypadku oświadczeń woli składanych innej osobie przyznaje pierwszeństwo temu znaczeniu oświadczenia, które rzeczywiście nadawały mu obie strony w chwili jego złożenia (subiektywny wzorzec wykładni). Pierwszeństwo to jest wyprowadzane z zawartego w art. 65 § 2 k.c. nakazu badania raczej, jaki był zgodny zamiar stron umowy, aniżeli opierania się na dosłownym brzmieniu umowy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168). Zgodnie z art. 65 § 1 k.c., oprócz kontekstu językowego, przy interpretacji oświadczenia woli powinno się brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny, na który składają się w szczególności dotychczasowe doświadczenia stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4 lipca 1975 r., III CRN 160/75, OSPiKA 1977, nr 1, poz. 6), ich status, przebieg negocjacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 września 1998 r.,

I CKN 815/97, OSNC 1999, nr 2, poz. 38). Niezależnie od tego z art. 65 § 2 k.c. wynika nakaz kierowania się przy wykładni umowy jej celem; dotyczy to zresztą wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 11 września 1997 r., III CZP 39/97, OSNC 1997, nr 12, poz. 191). Nie jest konieczne, aby był to cel uzgodniony przez strony, wystarcza – przez analogię do art. 491 § 2, art. 492 i art. 493 k.c. – cel zamierzony przez jedną stronę, który jest wiadomy drugiej. Wątpliwości interpretacyjne, które nie dają się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli, powinny być rozstrzygnięte na niekorzyść strony, która zredagowała tekst je wywołujący (*in dubio contra proferentem*). Ryzyko nie dających się usunąć w drodze ogólnych dyrektyw wykładni oświadczeń woli niejasności tekstu umowy powinna ponieść ta strona, która tekst zredagowała.

Wbrew zarzutom skargi kasacyjnej, Sąd Apelacyjny zastosował powyższe metody wykładni oświadczeń woli w odniesieniu do § 6 ust. 1 aneksu z 23 lutego 2011 r. w zw. z § 22 ust. 1 umowy kredytu. W § 22 ust. 1 umowy kredytu strony przyjęły, że pozwany może ją wypowiedzieć w razie stwierdzenia, iż warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane, lub w razie zagrożenia terminowi spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, a w szczególności w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub odsetkowo-kapitałowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu. To postanowienie umowne nawiązuje i uszczegóławia w relacjach między stronami postanowienia art. 75 ust. 1 pr. bank., w świetle których przesłanką wypowiedzenia umowy kredytowej jest niedotrzymanie przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo utrata przez kredytobiorcę zdolności kredytowej. Raty, do płacenia których powodowie byli zobowiązani na podstawie umowy kredytowej obejmowały zarówno kapitał, jak i odsetki, a strony zdefiniowały pojęcie i sposób ustalenia raty kapitałowo-odsetkowej i odsetkowej. Sąd Apelacyjny trafnie zauważył, że aneks do umowy kredytu został przez strony zawarty w sytuacji, gdy powodowie przestali wywiązywać się z umowy, miał charakter sanacyjny. Strony zgodnie określiły w nim wysokość zobowiązań powodów wobec pozwanego, z którymi powodowie zalegali w dacie podpisania aneksu. W aneksie do umowy, który wspólnie z nią tworzył całość regulującą na czas jego obowiązywania stosunek prawny, w jakim

pozostawały strony, wskazały one, że podstawą jego wypowiedzenia przez pozwanego może być zaniechanie spłaty co najmniej 2 rat oraz zaistnienie przesłanek określonych w umowie kredytu. Raty, o których mowa w aneksie to – w związku z udzieloną powodowi karencją w spłacie odsetek – raty kapitałowe, a nie kapitałowo-odsetkowe. Skoro jednak strony w aneksie postanowiły zarazem, że postanowienia o wypowiedzeniu aneksu nie wyłączają ani nie ograniczają możliwości wypowiedzenia umowy kredytowej na warunkach w niej określonych, to przyjąć trzeba, że niespłacenie przynajmniej dwóch takich rat kapitałowych było równoznaczne z powstaniem sytuacji, która w świetle § 22 ust. 1 umowy kredytowej uzasadniała jej wypowiedzenie. Inna wykładnia postanowień umowy kredytowej w powiązaniu z postanowieniami aneksu jest logicznie niemożliwa do obrony. Sąd Apelacyjny trafnie zwrócił uwagę, że w § 22 ust. 1 umowy kredytowej strony odwołały się także do ogólnej formuły opisującej stan, w którym wypowiedzenie umowy przez pozwanego będzie możliwe. Taką sytuacją miało być „zagrożenie spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy”. Niespłacenie dwóch rat odsetkowych lub kapitałowo-odsetkowych zostało przez strony powołane jedynie jako przykład wypełniający znamiona tej opisanej przez nie w umowie sytuacji. Skoro powodowie niemal natychmiast po podpisaniu aneksu mającego działać sanacyjnie w ich relacjach z pozwanym okazali się niezdolnymi do wypełnienia przyjętych w nim zobowiązań i zaniechali spłacenia sześciu rat kapitałowych, to stan taki niewątpliwie świadczył o powstaniu stanu zagrożenia spłaty kredytu z powodu ich złej sytuacji majątkowej i uzasadniał wypowiedzenie im umowy kredytowej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 108 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.